

з боку держави належної підтримки. Вони не мають доступу до вищої освіти, тому не в змозі розраховувати на підвищення свого соціального статусу. Вони не мають доступу до кваліфікованої медичної допомоги, адже не мають медичної страховки, проте мають проблеми зі здоров'ям, адже вживають найдешевші та шкідливі продукти, також мають проблеми з влаштуванням на роботу з огляду на високу конкуренцію на ринку праці. Звісно, це проблеми не лише національних меншин, це проблеми значної частини американського суспільства.

Отже, намагання вирішити соціальні проблеми кримінально-правовими заходами є хибними та вкрай небезпечними появами внутрішньої політики. Натомість єдиним правильним шляхом розвитку американського суспільства є його соціально-економічне об'єднання. Звісно є проблема: щоб бідні стали заможнішими багаті мають стати біднішими. Чи можливо це в історично капіталістичній країні?

Ключові слова: кримінальне право США, кримінально-правова політика США, диспропорція в застосуванні кримінально-правових санкцій, дискримінація, неможливість подолання злочинності лише за допомогою кримінально-правових засобів.

Key words: criminal law of the United States, criminal law policy of the United States, disproportion in the application of criminal legal sanctions, discrimination, inability to overcome crime only by means of criminal law.

ВАСИЛЕНКО ЮЛІЯ ВАСИЛІВНА

*Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики,
кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ ПРО ВІДМЕЖУВАННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІД ДЕРЖАВНОЇ ЗРАДИ

В березні 2022 року Кримінальний кодекс України [1] було доповнено статтею 111-1, що встановила кримінальну відповідальність за колабораційну діяльність. Одночасно було внесено зміни до статті 55 Кримінального кодексу України, якими за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтею 111-1 КК України було встановлено строк призначення покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як основного або додаткового покарання – п'ятнадцять років, а також передбачено можливість застосування заходів кримінально-правового характеру до юридичних осіб за вчинення їхніми уповноваженими особами колабораційної діяльності [2]. Необхідність запровадження кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність, з точки зору законотворців, зумовлена тим, що ряд громадян України та юридичних осіб сприя-

ли чи продовжують сприяти РФ у здійсненні агресивних дій, розгортанні збройного конфлікту проти України, включаючи підтримку збройних формувань та окупаційних адміністрацій держави-агресора та інші дії, які кваліфікуються як колабораціонізм [3]. Після появи в Розділі 1 Особливої частини КК України складу даного кримінального правопорушення постало питання про те, за якими ознаками можна відмежувати колабораційну діяльність від державної зради та не припуститися помилок при кваліфікації даних посягань.

Родовим об'єктом кримінального правопорушення як при державній зраді, так і при колабораційній діяльності є національна безпека України, під якою слід розуміти стан захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. Частиною 8 ст. 111-1 КК України передбачено наявність додаткового безпосереднього об'єкта, яким може бути життя та здоров'я особи.

Стосовно об'єктивної сторони, то державна зрада може вчинятися лише у тих формах, які прямо перераховані в диспозиції ст. 111 КК України: 1) перехід на бік ворога в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту; 2) шпигунство; 3) надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України. Ці діяння можуть вчинятися як у мирний час, так і під час військового стану та в умовах тимчасової окупації.

Натомість, стаття 111-1 КК України містить 8 частин, кожна з яких передбачає, по суті, окремі склади кримінальних правопорушень, що стосуються різних варіантів добровільної співпраці з ворогом в період здійснення збройної агресії проти України та тимчасової окупації. Власне, сам термін «колабораціонізм» (від франц. *collaboration* – співпраця) означає добровільну співпрацю окремих груп чи прошарків населення окупованих територій з окупантами. Сучасні дослідники розмежовують власне колабораціонізм, який передбачає наявність політичної угоди з окупантом, та «кооперування» (англ. *cooperation*) з окупаційною владою у цивільних галузях, а також «спільне ведення війни» (англ. *co-belligerence*) на боці окупаційних сил [4]. Таким чином, колабораційна діяльність, на відміну від державної зради, може здійснюватися виключно в умовах збройної агресії та тимчасової окупації. Слід також звернути увагу на те, що кримінальна відповідальність настає лише за ті діяння, які вчиняються особою добровільно, а не під примусом.

При вчиненні державної зради посягання може здійснюватися тільки спеціальним суб'єктом – громадянином України; лише громадянином України можуть бути вчинені посягання, передбачені частинами 1, 2, 3, 5, 7, 8 статті 111-1 КК України. Діяння, передбачені іншими частинами статті 111-1 КК України можуть вчинятися і загальним суб'єктом, оскільки відсутня вказівка на громадянина України як суб'єкта даного кримінального правопорушення.

Суб'єктивна сторона як державної зради, так і колабораційної діяльності характеризується прямим або непрямим умислом. Для ч. 3 ст. 111-1 КК України притаманна специфічна мета посягання – сприяння здійсненню збройної агресії проти України, встановленню та утворенню тимчасової окупації частини території України, уникненню відповідальності за здійснення державою-агресором збройної агресії проти України, для ч. 6 ст. 111-1 – вчинення діяння для підтримки держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України.

Таким чином, проаналізовані вище суб'єктивні та об'єктивні ознаки дозволяють досить чітко проводити відмежування складу державної зради від колабораційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 5.04. 2001 року № 2341-III. Офіційне видання. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 3.03. 2022 року № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12> (дата звернення: 05.06.2022 р.).
3. Пояснювальна записка до проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=5144&skl=10 (дата звернення: 05.06.2022 р.).
4. Енциклопедія історії України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU> (дата звернення: 05.06.2022 р.).

Ключові слова: злочини проти основ національної безпеки, державна зрада, колабораційна діяльність, держава-агресор, збройна агресія.

Key words: crimes against state security, treason, collaboration activity, aggressor state, armed aggression.

ГОРБАЧОВА ІРИНА МИХАЙЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент*

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ МЕРЕЖІ

Стрімке збільшення кількості персональних комп'ютерів, доступ до Інтернету і швидкий розвиток ринку комунікаційних пристроїв, локдауни, суттєве зниження рівня активності населення та безпосереднього